نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
سال چهارم، شماره دوم، تابستان ۹۹، صفحات ۱۷۳ تا ۱۷۴

مستند حمایت‌طلبی

راهکارهای کوتاه‌مدت فرهنگستان علوم پزشکی برای ارتقای امنیت غذا و تغذیه در همه‌گیری کووید-۱۹*

چکیده

تأمین پایدار غذا که متضمن امنیت فرد، خانواده و جامعه باشد، از وظایف اصلی حاکمیت است که با مشارکت مردم تحقق می‌پذیرد. در بحران‌های مختلف، امنیت غذایی، در پهنه نظام غذا و تغذیه، از تولید تا عرضه و مصرف غذا، تحت تاثیر قرار می‌گیرد. موارد زیر به عنوان راهکارهای کوتاه‌مدت در بحران کووید-۱۹ پیشنهاد می‌شود:

تشکیل فوری کارگروه امنیت غذایی در ستاد ملی مبارزه با کرونا، اجرایی شدن الگوی مداخله‌ای بسته امنیت غذایی (باغ)، تأمین و توزیع سبد یا بسته غذایی مناسب و مکفی، تخصیص و اعطای یارانه به اقلام غذایی ضروری، تنظیم و پخش رسانه‌ای برنامه‌های آموزشی هدفمند، توانمندسازی خانوارهای روستایی و حاشیه شهرها برای کشاورزی و پرورش دام و طیور خانگی، تقویت تعاونی‌های روستایی و ایجاد بازارهای عرضه مستقیم محصولات زراعی، نظارت جدی بر کنترل قیمت مواد غذایی، جلب حمایت سازمان‌های غیردولتی (خصوصی، خیرین و مردم نهاد) در راستای اجرای برنامه‌های کاهش فقر غذایی

کلید واژه‌ها: ایمنی مواد غذایی، تامین مواد غذایی، شیوع همه‌گیر، کووید-۱۹، وضعیت تغذیه

تأمین امنیت غذایی و بهره‌مندی عادلانه آحاد مردم از سبد غذایی سالم، مطلوب و کافی، آب و هوای پاک، امکانات ورزشی همگانی و فرآورده‌های بهداشتی ایمن همراه با رعایت استانداردهای ملی و معیارهای منطقه‌ای و جهانی» ضرورتی مبرم برای تحقق جامعه سالم است.

(بند ۶ سیاست‌های کلی سلامت، ابلاغی مقام معظم رهبری)

مقدمه

تأمین امنیت غذا و تغذیه تمامی آحاد جامعه در قانون اساسی (اصول ۳ و ۴۳) و سیاست‌های کلی نظام (اقتصاد مقاومتی - بخش کشاورزی و اصلاح الگوی مصرف) به وضوح اشاره و تأکید شده است. تأمین پایدار غذا که متضمن امنیت فرد، خانواده و جامعه باشد، از وظایف اصلی حاکمیت است که با مشارکت مردم تحقق می‌پذیرد. دستیابی به این حق مهم، در شرایط بحرانی می‌تواند برای گروهی از مردم با اختلال مواجه شده و یا در معرض خطر قرار گیرد.

امنیت غذایی هنگامی وجود دارد که همه مردم در تمام زمان‌ها به غذای کافی، سالم و مغذی دسترسی فیزیکی، اقتصادی و بهره‌مندی داشته باشند و نیازهای رژیم تغذیه‌ای سازگار با ترجیحات آنان را برای یک زندگی سالم و مولد فراهم سازد. هدف این خلاصه سیاستی، طرح مشکلات امنیت غذایی و تغذیه خانوارها، ناشی از تبعات اقتصادی، اجتماعی و روانی همه‌گیری کووید-۱۹ و بررسی علل و ارائه راهکارهای مناسب کوتاه‌مدت، برای مقابله با عوارض احتمالی آن است.

طرح مشکل

در بحران‌های مختلف، امنیت غذایی، در پهنه نظام غذا و تغذیه، از تولید تا عرضه و مصرف غذا، تحت تاثیر قرار می‌گیرد. ابعاد موضوع در شرایط همه‌گیری کووید-۱۹ به شرح زیر است:

- اختلال در زنجیره تولید، توزیع، و عرضه محصولات غذایی و کشاورزی؛
- تشدید اشکال مختلف سوء تغذیه و عوارض حاصله، از جمله خطر مرگ‌ومیر ناشی از همه‌گیری، با تضعیف سیستم ایمنی بدن؛
- تهدید بیشتر همه‌گیری برای مناطق یا گروه‌های محروم، از جمله حاشیه شهرها و مناطق روستایی؛

* این سند محصول مذاکرات علمی انجام شده در فرهنگستان علوم پزشکی است که توسط هیئت رییسه جمع‌بندی و در معاونت علمی تنظیم شده است.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

- سایر ابعاد بحران اقتصادی ناشی از همه‌گیری (افزایش بیکاری، توقف برخی از مشاغل ناشی از قرنطینه و الزام به خانه‌نشینی، و کاهش دسترسی اقتصادی به غذا، به‌ویژه برای اقشار آسیب‌پذیر و خانوارهای پنج دهک پایین درآمدی و بروز یا تشدید مشکلات اقتصادی، اجتماعی و روانی حاصل از آن).

راهکارهای کوتاه مدت

۱. تشکیل فوری کارگروه امنیت غذایی در ستاد ملی مبارزه با کرونا، با حضور همه ذی‌نفعان و تشکیل جلسات هفتگی و پیگیری موضوع.

۲. اجرایی شدن الگوی مداخله‌ای بسته امنیت غذایی (باغ) [مصوب کمیسیون دائمی شورای عالی سلامت و امنیت غذایی] براساس معیارهای انتخاب خانوارهای در معرض خطر ناامنی غذایی و از طریق مدیریت و نظارت استانی با همکاری سازمان‌های مردم نهاد منطقه

۳. تأمین و توزیع سبد یا بسته غذایی مناسب و مکفی (با تأکید بر تولیدات داخلی) و یا از طریق کارت هوشمند به صورت هدفمند، با اولویت خانوارهای پنج دهک پایین درآمدی و اقشار آسیب‌پذیر، به‌ویژه مادران باردار و کودکان زیر ۵ سال، با همکاری سازمان‌های حمایتی و جلب مشارکت خیرین از طرق مختلف، از جمله شبکه بهداشتی درمانی، مساجد و پایگاه های بسیج.

۴. تخصیص و اعطای یارانه به اقلام غذایی ضروری (مانند لبنیات و مواد پروتیینی) از محل مالیات و ارزش افزوده کالاها و خدمات آسیب‌رسان، به منظور تنظیم قیمت خرید اقلام ضروری، تأمین اقتصادی و بهره‌مندی بیشتر مصرف‌کنندگان.

۵. تنظیم و پخش رسانه‌ای برنامه‌های آموزشی هدفمند، به منظور افزایش سواد غذا و تغذیه و توان مواجهه خانوارها و افراد در تأمین امنیت غذا و تغذیه خود.

۶. توانمندسازی خانوارهای روستایی و حاشیه شهرها برای کشاورزی و پرورش دام و طیور خانگی، از طریق آموزش و اعطای بذر، دام، و طیور به منظور تأمین میوه،سبزیجات و پروتیین حیوانی.

۷. تقویت تعاونی های روستایی و ایجاد بازارهای عرضه مستقیم محصولات زراعی به منظور حمایت از زنجیره تولید به مصرف و افزایش قدرت خرید مردم.

۸. نظارت جدی بر کنترل قیمت مواد غذایی به‌ویژه اقلام ضروری و ممانعت از افزایش بی‌رویه آن‌ها.

۹. جلب حمایت سازمان‌های غیردولتی (خصوصی، خیرین و مردم نهاد) در راستای اجرای برنامه‌های کاهش فقر غذایی.

۱۰. حذف یارانه افراد و خانوارهای پردرآمد و افزایش یارانه افراد با دهک‌های پایین درآمدی و بیکار ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹.

Advocacy Paper

The Academy of Medical Sciences' Short-Term Solutions to Improve Food Safety and Nutrition in the Covid-19 Epidemic*

Abstract

Sustainable food safety, which ensures the safety of individuals, family members and the community, is one of the main tasks of the government, however it is achieved by public participation. In crises, food safety is affected from the time of production distribution to consumption. The following are suggested short-term solutions to guarantee food safety during the Covid-19 outbreak. Immediate formation of a food safety work group at the national headquarters to combat corona, implementation of interventional food safety, packaging, supply and distribution of food packages, storage of essential food products, broadcasting educational programs, empowerment of rural and suburban households for agriculture, livestock and birds, strengthening and creating markets for direct supply of agricultural products, monitoring and control of food prices, encourage the support of non-governmental organizations (such as private, charity) to implement food production , storage and distribution programs.

Keywords: COVID-19, Food Safety, Food Supply, Nutritional Status, Pandemics

* The backbone of this document is scientific discussion in Academy of Medical Sciences. The conclusion is made by the Board of Directors and the Vice President of Academy sets it.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]